

De banenachterstand is alleen maar toegenomen

INTERVIEW AFSCHEID

Theo Klein

Groningen | Met de schreeuw om personeel in Fryslân lijkt er geen vuiltje aan de lucht. Toch is de banenachterstand in vergelijking met de Randstad de afgelopen 25 jaar alleen maar toegenomen, stelt Jouke van Dijk, hoogleraar Regionale Arbeidsmarktanalyse aan de RUG in zijn afscheidscollege.

Na 22 jaar hoogleraarschap gaf de in 1956 in Holwerd geboren Jouke van Dijk donderdagmiddag zijn afscheidscollege aan de RUG. Een moment om niet alleen terug te kijken op wat hij de afgelopen decennia heeft gedaan, maar ook om een blik te werpen op de kansen van het Noorden.

Een constante in de afgelopen decennia is de relatief slechte werkgelegenheidssituatie in Fryslân. Afgaande op de huidige werkgelegenheids cijfers heeft Fryslân 10.000 werklozen tegenover 10.000 vacatures. Maar het aantal werkzoekenden is volgens hem veel groter. „Er wordt alleen gekeken naar het aantal inschrijvingen bij het UWV, en dan heeft Fryslân zo'n 10.000 werklozen. Maar dat er in feite 44.000 werkzoekenden zijn zie je in deze cijfers niet terug.”

Gemeten naar het aantal banen per duizend inwoners kampt Fryslân in vergelijking met het landelijke gemiddelde volgens Van Dijk al decennia met een achterstand wat betreft de werkgelegenheid. Die achterstand nam volgens de hoogleraar de afgelopen jaren zelfs toe. „Eind jaren negentig, ten tijde van het Langmanakkoord (over de besteding van de aardgasbaten ter versterking van de economie van de drie noordelijke provincies, TK) werd berekend dat Fryslân een achterstand had van 43.000 banen ten opzichte van het landelijke gemiddelde. Nu ligt die achterstand op 64.000 banen.”

De enorme vraag naar personeel op dit moment lijkt lastig te rijmen met de 44.000 werkzoekenden. Bedrijven zouden volgens Van Dijk dan ook meer moeten kijken naar wat mensen kunnen in plaats van naar hun opleiding. „Het gemiddelde opleidingsniveau in Fryslân is laag en de laaggeletterdheid hoog. Maar dat wil niet zeggen dat mensen niets kunnen. Bij vacatures staat een heel lijstje van opleidingseisen. Maar bij een zonnepanelenbedrijf heb je echt niet allemaal gediplomeerde elektriciens nodig. Het meeste werk is sjouwen met panelen. Niet iedereen hoeft alles te weten. Geef mensen zonder de vereiste papieren een kans.”

Lelylijn

Om de noordelijke regio meer kans

Jouke van Dijk wordt gefeliciteerd door Koen Schuiling, burgemeester van Groningen. Foto: Corné Sparidaens

te geven heeft Van Dijk zijn hoop gevestigd op de komst van de Lelylijn. „Het is de ontbrekende schakel in de infrastructuur.”

Dat de kosten van tien miljard niet zouden wegen tegen de baten, vindt hij onzin. „Volgens berekeningen zou de komst van 300.000 mensen van de Randstad naar het Noorden schadelijk zijn voor de landelijke economie omdat de productiviteit in het Westen hoger ligt. Dat vind ik een rare aanname. Dat zou betekenen dat je het beste alle Nederlanders in Amsterdam aan het werk kan hebben. De overvolle Randstad profiteert echter juist van een evenwichtige bevolkingsspreiding.”

De komst van de Lelylijn heeft wel gevolgen voor de woningmarkt, erkent Van Dijk. „Er komen mogelijk 140.000 huizen bij, maar de Friese bevolking krijgt wel meer concurrentie op de woningmarkt, wat hogere huizenprijzen kan betekenen. Zeker voor starters wordt een huis kopen lastiger en voor velen zal voor een koophuis een dubbel inkomen nodig zijn.”

Friese paradox

De Lelylijn zal ook de ruimte en rust aantasten die door veel Friezen en andere noordelingen zo gewaardeerd worden, al denkt Van Dijk dat dat in de praktijk zal meevallen. „We hebben het dan over een bevolkingsgroei van zo'n 10 procent in het Noorden. Als je het vergelijkt met de rest van Nederland is het hier dan nog steeds rustig.”

Welke gevolgen de nieuwe spoorverbinding mogelijk heeft voor de zogeheten Friese paradox, die verwijst naar de relatief geringe welvaart in Fryslân en tegelijk een hoog ervaren geluk, vindt Van Dijk lastiger aan te geven. „Meer inwoners en economische groei kan daar een negatief

effect op hebben. Tegelijk moeten we wel beseffen dat het Friese gelukspercentage van 90 procent niet zoveel verschilt van het Groningse, dat met 86 procent het laagst is van heel Nederland. Eigenlijk is heel Nederland gelukkig.”

Afgaande op de vele omgekeerde protestvlaggen in de provincie is het de afgelopen tijd niet overal geluk en tevredenheid wat de klok slaat. „Die onvrede heeft met de kwaliteit van de overheid te maken. Zoals die is omgegaan met bijvoorbeeld de aardbevingsschade en de toeslagenaffaire deugt natuurlijk niet. En het teveel aan stikstofuitstoot is geen flauwekul, maar dat had anders moeten worden aangepakt.”

Blijven boeren is geen recht Die stikstofuitstoot moet volgens hem minder. „Het is hopen op bijvoorbeeld goede stalsystemen. Lukt dat niet dan zullen bedrijven gesloten moeten worden. Ik heb veel sympathie voor de landbouw, maar er wordt heel veel voor de export geproduceerd. Altijd kunnen blijven boeren is geen recht. Mijn vader had een gas- en oliehandel. Toen het aardgas kwam moest hij ook iets anders gaan doen.”

Ondanks de achterstandspositie van het Noorden is Van Dijk niet pessimistisch over de toekomst. „Er zijn mogelijkheden genoeg, zeker als werkgevers soepeler worden bij het aannemen van mensen. Fryslân zit in een relatief luxe positie. In de rest van Nederland zijn de huizen veel duurder en is het een stuk lastiger een woning te vinden. En het is in Fryslân veel mooier wonen.”

.....
Na zijn afscheidscollege werd Jouke van Dijk benoemd tot Officier in de Orde van Oranje Nassau. Het lintje werd door de Groningse burgemeester Koen Schuiling opgespeld

.....
Geef mensen zonder de vereiste papieren een kans

Jouke van Dijk